

Filminstitutets skolbiorapport 2017

Om rapporten

Detta är en sammanställning av Filminstitutets skolbioenkät med syfte att följa upp skolbioverksamheten i landets kommuner. Skolbio är sedan 1980-talet en verksamhet som ger barn och unga möjlighet att på bio se olika slags film som ger insikter om andra människors perspektiv, samhällsskeden och kulturer. Att gå på bio har ett egenvärde, det är en lokal kulturinstitution och en offentlig mötesplats som skolan bör introducera sina elever till. Det är inte självklart att barn och unga annars får chansen att se olika slags film på bio. Lärarna kan i sin tur använda filmupplevelsen som utgångspunkt i undervisningen kring olika teman, och för att lära om filmens uttryck. Filminstitutet producerar varje år ett tjugotal filmhandledningar till aktuella filmer som stöd för det pedagogiska arbetet.

Det har tidigare konstaterats att skolbiobesöken i Sverige har minskat, bland annat i Västra Götalandsregionens årliga enkät till sina 49 kommuner. För att undersöka hur stor del av landets elever som får uppleva skolbio, och för att visa på den publik som finns för barn- och ungdomsfilm vid sidan av den vanliga biografstatistiken, skickade Svenska Filminstitutet under hösten 2017 en enkät till alla kommuner utom Västra Götaland som redan sammanställt statistik för perioden, totalt 241 kommuner. Fullständiga svar från 102 kommuner har inkommit, vilket ger en svarsfrekvens på 42 procent. Svarsfrekvensen per län har varierat. **I tabell 1 finns en sammanställning över svarsfrekvens per län.** Filminstitutet samarbetar med regioner och regionala filmverksamheter för att öka svarsfrekvensen i framtida skolbiorapporter.

Då Filminstitutets inte har sammanställt skolbiostatistik tidigare är detta främst att betrakta som en nulägesbeskrivning. Filminstitutet kommer att fortsätta sammanställa skolbiostatistik för att följa skolbions utveckling över tid.

Resultaten är sammanställda av Henrik Ekwall, analytiker på Filminstitutet.

Filminstitutets definition av skolbio

För att räknas som skolbio enligt Filminstitutets definition behöver kommunens skolbioverksamhet leva upp till följande kriterier:

- Skolbio drivs av kommunen eller på uppdrag av kommunen.
- Alla erbjuds samma möjlighet till skolbio. I de fall där alla inte erbjuds skolbio, sker urvalet på ett rättvist, transparent och demokratiskt sätt som gör att alla elever eller verksamheter får samma tillgång till skolbio (till exempel om en elev under sin skoltid bara i vissa årskurser har tillgång till skolbio).
- Skolbio är en basverksamhet som är tänkt att ske synligt, kontinuerligt och återkommande varje år.
- Filmerna som visas är utvalda utifrån kvalitet och tematik så att skolan kan arbeta filmpedagogiskt före/efter visningen.

Skolbions omfattning

46 av 102 kommuner (45 procent) har uppgett att de arrangerat skolbio under läsåret 2016/2017. Detta är i linje med resultaten från kommunerna i Västra Götaland, där 24 av 49 kommuner (45 procent) arrangerade skolbio. Det är däremot sannolikt att kommuner utan skolbioverksamhet varit mindre benägna att svara på enkäten, vilket kan ha medfört att andelen kommuner som arrangerat skolbio i denna rapport är något överskattad.

27 av 102 kommuner har arrangerat biovisningar under skoltid som inte lever upp till kriterierna för skolbio. Hur utbredd sådan bioverksamhet är och vad som karaktäriserar den redogörs för senare i rapporten. 29 av 102 kommuner har inte haft några biovisningar under skoltid över huvud taget.

Totalt fick drygt 140 000 elever under cirka 1 300 skolbiovisningar se skolbio under läsåret (exklusive visningar och besök i Västra Götaland). Antal skolbiobesök per kommun avspeglar i hög grad kommunernas storlek. Kommuner med flest skolbiobesök under läsåret 2016/2017 var Malmö stad, Stockholms stad, Helsingborg, Linköping och Örebro. Ser man däremot till besök per elev är trenden den motsatta; kommuner med flest skolbiobesök per elev är Torsås, Orsa, Strängnäs, Höganäs, Gnesta och Arvidsjaur. I dessa kommuner fick nästan varje elev se skolbio under läsåret, samtidigt som skolbio i genomsnitt har nått ut till var fjärde elev i kommuner med skolbio.

Detta tyder på att det är enklare för mindre kommuner att etablera skolbioverksamhet på ett sätt som når ut till en stor andel elever. Samtidigt är Varberg, Järfälla och Värmdö exempel på relativt stora kommuner som med skolbio lyckats nå ut till drygt vart annan elev i kommunen. I Varberg fick 8 040 av kommunens 12 706 elever se skolbio, likaså varannan elev i Järfälla respektive Värmdö. **I tabell 2 finns en sammanställning över besöks- och visningsstatistik per kommun med skolbio.**

Skolbions målgrupper

I 25 av de 46 kommuner som arrangerar skolbio riktas skolbioverksamheten till samtliga årskurser, från förskola till gymnasieskola. 20 av 46 kommuner som arrangerar skolbio riktar skolbioverksamheten till ett urval årskurser. Inom dessa kommuner är det vanligast att skolbio riktas till grundskoleelever.

Inom de kommuner som erbjuder skolbio till ett urval årskurser sticker årskurs sex ut som den vanligaste målgruppen. 19 av dessa 20 kommuner erbjuder skolbio till årskurs 6. Årskurs 3 och 9 är också vanliga målgrupper för skolbio; 12 respektive 14 kommuner erbjuder skolbio till dessa årskurser. Åtta kommuner erbjuder skolbio till förskola. Gymnasieklasser får i lägst grad se skolbio inom dessa kommuner; endast tre kommuner erbjuder skolbio till gymnasieklasser.

Urval av och tillgång till skolbiofilmer

Samtliga kommuner som arrangerar skolbio väljer ut skolbiofilmer med syfte att utifrån en viss tematik eller ett visst ämnesområde kunna använda filmerna som ett pedagogiskt verktyg i undervisningen. Däremot varierar det mellan kommuner hur man arbetar för att bestämma ett filmpedagogiskt ämnesområde och vilka som är med och bestämmer urvalet filmer inom ett visst ämnesområde.

Det är vanligast att kommunerna själva bestämmer urvalet filmer. I 14 av 46 kommuner bestämmer kommunen vilka filmer som ska visas i skolbioprogrammet och i 15 av 46 kommuner presenterar kommunen ett urval av filmer som lärare eller elever sedan får välja ifrån. I övriga fall samarbetar kommuner med andra aktörer för att tillsammans ta fram ett urval. Det är vanligast att kommuner samarbetar med filmfestivaler (såsom BUFF), personal från regionala filmverksamheter, filmintresserade lärare eller biografpersonal för att ta fram ett urval filmer. Det är också vanligt att kommuner använder Filminstitutets filmhandledningar. Mindre kommuner tar i högre grad hjälp av filmhandledningar och personal för att ta fram ett urval filmer, vilket visar på vikten av att en sådan handledning finns att tillgå i mindre kommuner.

Generellt är elever inte delaktiga i valet av vilken film som till slut ska visas. I en av tio kommuner får elever själva välja filmer, men tematik och urval av filmer bestäms av kommunen. Överlag hävdar många kommuner att målet är delaktighet och att de vill engagera elever mer i urvalsprocessen.

Skolbiofilmers tillgänglighet tycks inte vara ett stort problem. 9 utav de 46 kommuner som arrangerar skolbio upplever att det har blivit svårare att få tag på filmer. I dessa kommuner efterfrågas fler skolbiofilmer i DCP-format. Respondenterna menar att distributörer borde erbjuda DCP-kopior av filmer under en längre period efter att en film tagits ner från biograf. **I tabell 3 finns en sammanställning över de 20 mest sedda skolbiofilmerna under 2017 och var de finns tillgängliga.**

Finansiering och ansvar

Det är vanligast att skolbioverksamhet fullt ut finansieras av kommunen. I 29 av 46 kommuner står kommunen för hela kostnaden. Det är ovanligt att skolor betalar för skolbiobesök. I 4 av 46 kommuner betalar varje skola en genomsnittlig avgift per elev på 20 kronor. I var tredje kommun bekostar kommunen till hälften skolbioverksamheten medan resten bekostas med hjälp av stöd från Filminstitutet eller med regionala filmstöd.

Det huvudsakliga ansvaret för skolbioverksamheten ligger vanligtvis på skolförvaltningen eller kulturförvaltningen; i drygt hälften av kommunerna har kulturförvaltningen huvudsakligt ansvar och i en tredjedel av kommunerna ligger det hos skolförvaltningen. Samtidigt visar sig Kulturskolan vara en viktig samarbetspartner; i 9 av 46 kommuner har Kulturskolan delat ansvar för skolbioverksamheten tillsammans med kultur- eller skolförvaltningen. Det är också vanligt att kommunens ansvar delas med andra lokala aktörer. Lokala filmföreningar, personal från regionala filmverksamheter och lokala biografägare är exempel på aktörer som i flera fall erbjuder stöd och

rådgivning. Mindre kommuner har i högre grad delat ansvar för skolbioverksamheten med lokala aktörer.

Annan biovisning under skoltid

27 av 102 kommuner har under läsåret arrangerat biovisningar under skoltid som inte faller inom ramen för definitionen av skolbio. Dessa verksamheter skiljer sig från ordinarie skolbioverksamhet då de i vissa fall inte drivs av eller på uppdrag av kommunen, ifall alla elever inte erbjuds samma möjlighet till skolbio, ifall verksamheten inte är en kontinuerlig basverksamhet eller ifall filmerna inte är utvalda så skolan kan arbeta filmpedagogiskt före eller efter visningen.

Det är vanligt att huvudansvaret för dessa verksamheter ligger hos lokal biografpersonal, enskilda skolor, filmfestivaler eller lokala föreningar. I vissa fall drivs och finansieras dessa biovisningar av kommunen centralt men de sker då inte med samma kontinuitet eller övergripande karaktär som ordinarie skolbio.

Målsättning och uppföljning är generellt sämre inom dessa bioverksamheter än inom skolbio. En tredjedel av dessa kommuner utvärderar bioverksamheten efter uppsatta mål och syften i jämförelse med att två tredjedelar av kommuner som arrangerar skolbio kontinuerligt utvärderar skolbioverksamheten.

Vad gäller finansiering bekostas dessa verksamheter i mycket högre grad av enskilda skolor jämfört med skolbio. Medel från Skapande skola, filmfestivaler eller lokala föreningar är också vanliga finansiärer. Gemensamt för dessa verksamheter är att de är av mer tillfällig karaktär (exempelvis i samband med en filmfestival eller ett visst projekt på en enskild skola) jämfört med skolbio.

Samtidigt når dessa verksamheter ut till ett betydande antal skolelever. Under läsåret 2016/2017 har cirka 23 000 elever fått se film på bio under skoltid genom dessa insatser, vilket utgör drygt 14 procent av alla elever som fått se film på bio under skoltid under läsåret (exklusive besök och visningar i Västra Götaland). Däremot når dessa bioverksamheter inte ut till en lika stor andel elever per kommun jämfört med skolbio. I kommuner med skolbio får var fjärde elev se film på bio samtidigt som dessa bioverksamheter når ut till var sjunde elev i snitt. Vad gäller målgrupper är dessa bioverksamheter inte lika koncentrerade till grundskolelever som skolbio utan når ut till alla årskurser i likartad grad. Det innebär att dessa bioverksamheter i högre grad når ut till gymnasielever än skolbio. **I tabell 4 finns en sammanställning över besöks- och visningsstatistik i kommuner med annan bioverksamhet under skoltid.**

Kommuner med annan bioverksamhet engagerar sig i lägre grad i övriga Kultur i skolan-projekt (musei-, konsert-, och teaterbesök) jämfört med kommuner som arrangerar skolbio. Kommuner som arrangerar skolbio engagerar sig dessutom i mycket högre grad i andra filmpedagogiska initiativ (exempelvis fortbildning för lärare, regissörsbesök, filmverkstäder) och filmvisning utanför biograf (exempelvis i klassrum, aula) än kommuner med tillfälliga bioverksamheter. Detta tyder på att skolbio inte sker på bekostnad av andra aktiviteter. Skolbioverksamhet tycks snarare spegla ett bredare engagemang i kultur- och filmpedagogik.

Anledningar till att kommuner inte har skolbio

De 29 kommuner som vare sig arrangerar skolbio eller annan bioverksamhet under skoltid uppger i huvudsak att de istället för skolbio arrangerar filmvisning i skolan (exempelvis visning i klassrum med DVD-filmer), eller för att man bedriver tillfälliga projekt, exempelvis inom ramarna för Skapande skola. Givetvis kan man också visa film i klassrummet som pedagogiskt verktyg. Men de tekniska förutsättningarna och den gemensamma upplevelsen i biomörkret ger filmen en unik möjlighet att påverka sin publik. Det är viktigt att påvisa för lärare och kommuner denna grundläggande skillnad mellan filmvisning i klassrum och skolbio. I och med denna skillnad kan skolbio och filmvisning i klassrum tjäna som komplement till varandra. Filmvisning i klassrum är enkelt och pedagogiskt, då man exempelvis kan stanna filmen för att diskutera särskilda scener, samtidigt som skolbio har de särskilda värden som nämnts ovan.

Pengabrist är en annan betydande anledning till att kommuner avstår från skolbio. En tredjedel av kommunerna uppger att skolbio inte har genomförts på grund av pengabrist eller på grund av bristande personalresurser. Detta pekar på vikten av kunskap om de regionala stöd och stöd från Filminstitutet som faktiskt finns att tillgå.

En vanlig anledning till att inte arrangera skolbio är att det är svårt av logistiska skäl. I kommuner där skolor och biografier ligger för långt ifrån varandra blir bussresor för krångliga och dyra. I vissa kommuner finns det över huvud taget inte en biograf. Detta tyder på att skolbion möter särskilda utmaningar i mindre kommuner. Samtidigt har det mellan vissa kommuner tagits gemensamt initiativ till skolbio, i vilka elever i en kommun utan bio kan åka till en närliggande kommun för att där ta del av skolbio.

Endast ett fåtal kommuner uppger att skolbio inte har arrangerats på grund av att ingen har drivit frågan, eller att andra konstformer har prioriterats eller för att man inte vet hur man går tillväga för att upprätta en skolbioverksamhet. Avsaknad av skolbio tycks alltså inte ha att göra med bristande engagemang från kommunerna, inte heller bristande kunskap om hur man går tillväga för att starta skolbio, sett till de kommuner som svarat på enkäten.

Samtidigt bör det påpekas att detta underlag inte omfattar synpunkter från de 139 kommuner som inte svarat på enkäten. Det kan tänkas att enkätens låga svarsfrekvens pekar på ett bristande engagemang i skolbio; det stora bortfallet i denna enkätundersökning är generellt ett tecken på att skolbio bortprioriteras i stora delar av landet.

Tabell 1: Svarsfrekvens per län

Län	Antal kommuner per län	Antal svar per län	Svarsfrekvens
Gotland	1	1	100%
Halland	6	5	83%
Östergötland	13	8	62%
Blekinge	5	3	60%
Stockholm	26	14	54%
Kalmar	12	6	50%
Västmanland	10	5	50%
Jämtland	8	4	50%
Skåne	33	16	48%
Västerbotten	15	6	40%
Gävleborg	10	4	40%
Värmland	16	6	38%
Uppsala	8	3	38%
Örebro	12	4	33%
Södermanland	9	3	33%
Jönköping	13	4	31%
Norrbottn	14	4	29%
Västernorrland	7	2	29%
Dalarna	15	4	27%
Kronoberg	8	0	0%

Tabell 2: Skolbiostatistik i kommuner som för besöksstatistik*

Län	Kommun	Elever	Visningar	Besök
Blekinge	Karlskrona	13 325	8	1 209
Blekinge	Ronneby	4 440	-	-
Blekinge	Sölvesborg	3 448	6	1 200
Dalarna	Avesta	3 165	6	737
Dalarna	Orsa	954	6	790
Dalarna	Älvdalen	970	9	770
Gotland	Gotland	10 588	23	2 500
Gävleborg	Gävle	18 500	40	3 000
Gävleborg	Ovanåker	2 056	15	1 343
Halland	Halmstad	20 251	2	500
Halland	Kungsbacka	15 500	33	2 850
Halland	Varberg	12 706	47	8 040
Kalmar	Emmaboda	1 684	9	900
Kalmar	Torsås	729	6	685
Kalmar	Vimmerby	3 038	12	1 750
Kalmar	Västerвик	4 600	30	3 500
Norrbottn	Aridsjaur	1 224	6	950
Skåne	Eslöv	3 951	20	2 500
Skåne	Helsingborg	40 874	81	11 835
Skåne	Hässleholm	9 673	17	1 782
Skåne	Landskrona	5 752	4	537
Skåne	Malmö	71 554	230	19 685
Skåne	Simrishamn	3 350	2	150
Skåne	Sjöbo	2 552	5	500
Stockholm	Huddinge	11 927	12	500
Stockholm	Järfälla	13 167	87	7 161
Stockholm	Norrtälje	10 699	34	1 842
Stockholm	Stockholms stad	104 500	118	14 500
Stockholm	Södertälje	16 658	18	5 014
Stockholm	Täby	-	15	1 489
Stockholm	Värmdö	10 341	46	6 130
Stockholm	Österåker	8 722	15	2 191
Södermanland	Gnesta	1 650	13	1 300
Värmland	Karlstad	19 750	23	2 470
Västernorrland	Sollefteå	2 103	9	390
Västernorrland	Sundsvall	-	29	5 913
Västmanland	Fagersta	3 063	6	835
Västmanland	Sala	2 650	4	1 392
Västmanland	Västerås	16 450	22	1 333
Örebro	Hällefors	1 254	1	100
Örebro	Örebro	30 814	107	6 560
Östergötland	Finspång	4 194	11	2 300
Östergötland	Linköping	31 913	39	9 744
Östergötland	Söderköping	2 266	15	-
Östergötland	Norrköping	24 767	41	4 130

*Alla kommuner med skolbio för inte statistik över antalet visningar eller besök. Denna tabell innefattar med andra ord inte alla kommuner med skolbio.

Tabell 3: Skolbiofilmer med flest besök*

Svensk titel	Distributör	Svensk biopremiär	Antal besök
Siv sover vilse**	SF Studios/Filmcentrum	2016-09-30	8 370
Sameblod**	Nordisk Film/Swedish Film	2017-03-03	6 708
Upp i det blå**	Nordisk Film/Swedish Film	2016-10-21	5 261
Rum 213**	Folkets Bio/Swedish film	2017-02-24	5 139
Mitt liv som Zucchini**	Folkets Bio/Swedish film	2016-10-28	3 181
Den lille prinsen**	Scanbox Entertainment/Swedish Film	2016-06-10	2 811
Klas Klättermus och hans vänner i Hackebackeskogen	SF Studios/Swedish Film	2017-04-07	2 761
Mustang**	Scanbox Entertainment/Swedish Film	2016-03-04	2 595
Hunt for the Wilderpeople**	Swedish Film	-	2 224
Vaiana	Walt Disney/Swedish Film	2017-02-03	2 038
Jordgubbslandet**	Filmcentrum	2017-06-30	1 771
Idol**	Folkets Bio/Filmcentrum	2016-05-13	1 760
Snipp, Snapp, Snut**	Folkets Bio/Filmcentrum	2016-09-23	1 750
Bill och hemliga Bolla**	Folkets Bio/Filmcentrum	1986-04-05	1 749
När Mamie var där**	Triart/Filmcentrum	2016-03-23	1 688
Dhanak	Filmcentrum	-	1 661
Oskars Amerika**	Folkets Bio/Filmcentrum	2017-08-11	1 284
Ture & Jerry**	Folkets Bio	1996-02-04	1 205
Moonlight**	Lucky Dogs/Swedish Film	2017-02-10	1 115
Havets sång**	Folkets Bio/Filmcentrum	2015-09-25	1 101

*Baserat på siffror från de kommuner som samlar in titelstatistik. 38 kommuner har bidragit med titelstatistik.

**Till dessa filmer tillhandahåller Filminstitutet filmhandledningar.

Tabell 4: Statistik i kommuner med annan biovisning som för besöksstatistik*

Län	Kommun	Elever	Visningar	Besök
Gävleborg	Ockelbo	757	2	150
Gävleborg	Ljusdal	3 753	2	262
Jämtland	Östersund	8 593	33	2 548
Jämtland	Ragunda	756	1	180
Jämtland	Krokom	3 063	2	20
Jönköping	Värnamo	5 100	3	433
Jönköping	Gislaved	5 360	3	330
Jönköping	Eksjö	1 964	3	266
Norrbotten	Kalix	630	1	300
Skåne	Östra Göinge	3 259	1	120
Skåne	Kristianstad	16 010	21	-
Stockholm	Upplands-Bro	3 400	-	-
Stockholm	Solna	7 442	29	1 700
Södermanland	Strängnäs	4 519	28	3 638
Södermanland	Flen	2 377	20	2 000
Uppsala	Uppsala	54 750	22	3 840
Uppsala	Tierp	3 840	-	-
Uppsala	Östhammar	2 247	2	150
Värmland	Kristinehamn	4 420	5	517
Värmland	Torsby	2 107	-	1 204
Värmland	Sunne	2 517	6	1 690
Västerbotten	Åsele	369	2	-
Västerbotten	Vännäs	2 400	1	300
Västerbotten	Umeå	22 068	26	1 620
Västerbotten	Skellefteå	11 402	10	500
Västmanland	Surahammar	1 669	6	500
Örebro	Degerfors	1 352	5	-
Östergötland	Ödeshög	995	-	-

*Alla kommuner med annan biovisning under skoltid för inte statistik över antalet visningar eller besök. Denna tabell innefattar med andra ord inte alla kommuner med annan biovisning under skoltid.